

זה הדיר

زو هديرخ ZO HADEREKH

גיליון 7 / 15 בפברואר 2023

דב חנין: על המחאה לגייס את הציבור הערבי
עמ' 3

למאבק המוני משולב בפשיזציה ובגזענות

הבחינות מועד נוסף. סנאט האוניברסיטה אף פרסם הודעה שקראה לעצירה מוחלטת של ההפיכה המשטרית. מאוניברסיטת תל אביב נמסר: "הנהלת האוניברסיטה מבינה היטב את רצונם של חברי וחברות הסגל להשתתף בפעילויות שונות של הפגנות ומחאות. חברי הסגל המעוניינים להיעדר נתבקשו לתאם זאת עם הממונים עליהם - ולהימנע מפגיעה בתלמידים המצויים בתקופת בחינות".

אך ככל שמתגברת המחאה האזרחית נגד ההפיכה השלטונית, מתגלות גם חולשותיה. בעוד שההמונים מוכיחים ברגליהם מדי שבוע כי הם מחויבים להמשיך לצאת ולהפגין נגד הממשלה ונגד הפשיזציה שהיא מובילה, בולטת הרפיסות של חברי האופוזיציה הציונית. אלה מתעקשים לעקוף את ממשלת נתניהו-בן-גביר מימין. בתחילת השבוע (12.2) נשאל יו"ר האופוזיציה יאיר לפיד ברשת ב', מדוע מסרב לשתף פעולה עם חברי הכנסת הערבים. בתשובתו חזר לפיד על טענותיו השקרויות ממערכת הבחירות האחרונה: "הם עובדים מלא-מלא עם נתניהו". "כל ממשלות ישראל עובדות תמיד עם המשותפת אבל הם הגבירו את שיתוף הפעולה, הם לא חלק מהאופוזיציה", ציין.

את הדברים השמיע לפיד לקראת הודעה שמסר יחד עם ראשי מפלגות האופוזיציה הציוניות - יו"ר המחנה הממלכתי בני גנץ, יו"ר ישראל ביתנו אביגדור ליברמן ויו"ר מפלגת העבודה מרב מיכאלי. בתגובה לדברי לפיד התריעה ח"כ עאידה תומא-סלימן (חד"ש-תע"ל): "ההצהרה בדבר 'אופוזיציה ללא ערבים' היא הצהרה פחדנית של יש עתיד. כדי לפעול לשלחוב הגזענות והעלינות יהודית לא נחוץ חיקוי דהוי: ישנו הליכוד. האופוזיציה של לפיד-גנץ-מיכאלי בוחרת להתנער מערבים מתוך גזענות ובורות. ככה הם מבטיחים לעצמם שלא יאלצו להזכיר את הכיבוש ואת אי השוויון, ויוכלו לשמר דמוקרטיה עבור יהודים בלבד".

חינוי שהמוחים יתעורו מהקו הגזעני שאימצה הנהגת האופוזיציה הציונית, ויפעלו לגיוס הציבור הערבי, החיוני להצלחת המחאה (ר' עמוד 3). רק בדרך זו תהיה מחאתם אכן "מחאה להצלת הדמוקרטיה".

עשרות אלפים הפגינו (13.2) מול משכן הכנסת, במחאה על אישורו בוועדת החוקה בקריאה ראשונה של החוק המשנה את הרכב הוועדה למינוי שופטים והשולל מבג"ץ את האפשרות לדון בחוקי יסוד. ההפגנה מול הכנסת התקיימה במסגרת שביתה כללית נגד ההפיכה המשטרית, בה השתתפו מגזרי עובדים רבים ובהם עובדי הייטק, רופאים, אקדמאים, מורים, עורכי דין ועוד.

אחד המוקדים התוססים ביותר בהכנות להפגנה היה מערכת החינוך, בה נשמעו קולות משמעותיים שדרשו לקחת חלק בשביתה הכללית. למרות הודעת שר החינוך יואב קיש כי השתתפות בשביתה תירשם כחיסור הן למורים הן לתלמידים, החליטו רבים מהם לקחת בה חלק על דעת עצמם, והגיעו להפגנות מול משכן הכנסת וברחבי הארץ. זאת על רקע שתיקתן הרועמת של הנהגות המורים היסודיים והעל-יסודיים. ארגון המורים לא קרא למורים לקחת חלק בשביתה הכללית ואף לא הגיב לקיומה, אך פרסם בעמוד הפייסבוק שלו הזמנה לנשף פורים. גם הסתדרות המורים לא התייחסה לשביתה.

הפקרת העובדים היא דפוס אותו מתעקשים לאמץ הנהגות האיגודים המרכזיים. יו"ר ההסתדרות ארנון בר דוד מסר לקראת השביתה הכללית: "נפגשתי עם הנשיא הרצוג, העמדתי את עצמי ואת ההסתדרות לרשות כבוד הנשיא וסיכמנו על שיתוף פעולה לטיפול במשבר". עוד הוסיף: "אעשה כל שביכולתי כדי להביא לשיח בין הצדדים למען שלמות מדינתו והחברה הישראלית. אין לנו ארץ אחרת". כך הפגין בר דוד כי המסר שבפיו הוא אותו מסר של "הידברות" - מונח מכובס לשמירה על הסטטוס קוו ולהעמקת תהליך הפשיזציה. גם ברגע האמת הוכיח בר דוד, ידידו של נתניהו, כי לא יפסס כל הזדמנות להפקיר את העובדים.

בניגוד ליתר חלקי מערכת החינוך, כמה מהנהלות האוניברסיטאות התירו לסגל ולסטודנטים להשתתף במחאות ובשביתה בלא השלכות. ראשונה הייתה אוניברסיטת חיפה שהבטיחה לסטודנטים שיחרימו את

על קרל מרקס ומחירי החמאה

"חסידי כת השוק החופשי, הבל הבלי קהלת ודומיהם, ממשיכים להאמין במיתוס התחרות. אך התחרות בשוק שנשלט על ידי בעלי הון יוצרת ריכוזיות ולא מונעת אותה. בחיבורו מ-1844 על 'התחרות בין קפיטליסטים' הדגים קרל מרקס באמצעות המכניזם הדרוויניסטי, כי בכלכלה הקפיטליסטית החזק שורד. השיטה עצמה קובעת את התחרות הכלכלית כמקדם לריכוזיות מונופוליסטית. אך לא צריך לחזור למרקס, מספיק לבחון כיצד הורדת הפיקוח על מחיר החמאה בשנה שעברה, כביכול צעד שמגביר את התחרות הכלכלית, גרם רק להעלאת המחיר לצרכן. אז אם אין בעיית תחרות בקרב רשתות השיווק, מדוע ממשיכים המחירים לעלות? זאת משום שהתחרות הקפיטליסטית היא הבעיה עצמה."

ח"כ עופר כסיף בנאום במליאת הכנסת, 2.2

דברים בשם אומרם

עת לעקור נטוע

"מיד עם כניסתו לתפקיד שר התקשורת הצהיר ד"ר שלמה קרעי (הליכוד) על כוונתו לחסל את השידור הציבורי בישראל. עד כה, לא היה ברור אם מאחורי ההצהרות, שעליהן חזר שוב ושוב, התקיימה גם תוכנית סדורה. אך כיום ידוע כי הוא מתכוון לנקוט צעדים לסגור את חטיבת הטלוויזיה בתאגיד השידור הציבורי ולהשתלט על תקציביה. הוא מצויד במסמך בן ארבעה עמודים בלבד, חסר אסמכתאות או נימוקים, ונראה כי חובר בחופזה וללא כל מומחיות מיוחדת בתחום אסדרת התקשורת. המסמך לא גובש במשרד התקשורת, ולמעשה מקורו בכלל מחוץ לכנסת: חתום עליו ד"ר יצחק קליין, ראש מחלקת מחקרי מדיניות בפורום קהלת, מכון מחקר אולטרה-שמרני הממומן על-ידי מיליארדרים אמריקאים ופועל להחלשת המוסדות הציבוריים בישראל. הקמפיין הבולט של הפורום, שאומץ על-ידי ממשלת נתניהו, קרא להחלשת מערכת המשפט."

איתמר ב"ר, "העין השביעית", 5.2

האהבה תנצח... או שלא?

"אני ימני. ביביסטים שמאלנים לידי. אשתי מצביעה חד"ש. אנחנו יותר מ-20 שנה ביחד. לפעמים מתווכחים, תמיד אוהבים. שנינו רוצים בטובתה של הארץ הזו."

תגובה של קורא "הארץ" במדור של רחל טלשיר, 5.2

יש לו אחות, אך היא פלסטינית

"רכז שב"כ וחייליו פלשו באישון לילה ה-18.1 לביתו של עיתונאי פלסטיני מהכפר סעיר ועצרו אותו. העיתונאי, עבד אלמוחסן שלאידה, נכלא בתא מעצר במשך ארבעה ימים, ואז שוחרר מבלי שהואשם בדבר. במהלך החקירה, וכדי להפעיל לחץ על שלאידה, נקב רכז השב"כ בשמה של אחותו, הסובלת ממחלת עצבים וקרסה במהלך הפלישה לביתם."

באסל אל-עדרה, "שיחה מקומית", 30.1

זו לא הדרך

"ביטאון ש"ס, 'הדרך', העסיק ושילם לעובדים ולעובדות באמצעות רשת החינוך של התנועה, המתוקצבת ע"י הקופה הציבורית. רשת מעיין החינוך התורני של תנועת ש"ס מתוקצבת על-ידי משרד החינוך במסגרת 'החינוך המוכר שאינו רשמי' בסכום של כמיליארד שקל מדי שנה. בנוסף, הועברו לרשת מאות אלפי שקלים באמצעות בית דפוס פרטי. כאשר אחת העובדות ביקשה להסדיר את התשלום עמה, היא נתקלה בעיקר בניסיונות השתקה."

אבישי גרינצ'יג, "גלובס", 30.1

פועלת בשושו מהים האדום ועד הים התיכון

"הממשלה אישרה את הארכתו בחמש שנים של צו החיסיון על פעילות חברת קצא"א - קו צינור אירופה אסיה. ארגוני סביבה ועיריות אילת ואשקלון, שבהן פועלת החברה הממשלתית, התנגדו להארכת החיסיון."

צפירי רינת, "הארץ", 29.1

מכתבים למערכת

לא למשטרה פוליטית

המציאות הפוליטית החדשה, וגל החקיקה האנטי-דמוקרטית המתגבר בחסותה, מציבים בפני קהילת זכויות האדם שורת אתגרים ארוכה, ובמרכזה: עצם היכולת להמשיך בעבודה ולפעול להגנה על קורבנות העינויים והאלימות המשטרתית בישראל. אתגר זה מעסיק רבות את הוועד נגד עינויים, המתמודד באופן יומיומי עם צמצום מרחב הפעולה של ארגוני החברה האזרחית ומתן האור הירוק לאלימות משולחת הרסן נגד האסירים הפוליטיים בישראל ובשטחים.

פעולתו הראשונה של הוועד, בתגובה למהלכים האנטי-דמוקרטיים שמקדמת המדינה, הייתה עתירה לבג"ץ בדרישה לבטל את התיקון לחוק פקודת המשטרה, המכפיף הלכה למעשה את משטרת ישראל לשר הממונה איתמר בן-גביר. זאת, בהמשך לפעילותו המאומצת של הוועד נגד עינויים לבלום את אישור החוק בוועדת חוקה.

בעוד גל המחאה המתחדשת שוטף את הרחובות, חשוב להדגיש את זכויותיהם של המפגינים. לכן, יחד עם שותפיו - האגודה לזכויות האזרח בישראל ושת"ל, פרסם הוועד רשימת המלצות להתנהלות בהפגנות. זאת במטרה לסייע לעדים של מקרי מעצר או לעצורים עצמם. הוועד שיתף גם מדריך לתיעוד אלימות משטרתית, המפרט את הדרכים היעילות לוודא כי פגיעות במוחים יוכלו להפוך לתלונות, וכדי למצות את הדין עם שוטרים אלימים.

גם בימים מורכבים אלה, ממשיך הוועד בעבודתו הפרלמנטרית והציבורית. הוא פועל לקדם חקיקה נגד עינויים, לפסול ראיות שהושגו תוך שימוש בכוח, ומקדם רפורמה מהותית במחלקה לחקירות שוטרים. הוועד מברך על הצטרפות כוחות חדשים לצוות: ד"ר מתן כהן, שנכנס לתפקידו החדש כמנהל המחלקה הציבורית. כהן בעל ניסיון של שנים בתחום זכויות האדם, ומצטרף לוועד לאחר סיום עבודתו כיועץ ליו"ר סיעת חד"ש-תע"ל, ח"כ איימן עודה, ולח"כ עאידה תומא-סלימאן (חד"ש-תע"ל), וכמרצה באוניברסיטת ניו יורק.

עו"ד טל שטיינר, מנכ"לית הוועד נגד עינויים

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל
zohaderekh@gmail.com

או לחיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

ח"כ איימן עודה (חד"ש-תע"ל) מפגין מול משכן הכנסת, 13 בפברואר (צילום: זו הדרך)

דב חנין: על המאבק האזרחי לגייס את הערבים

המכשולים שזה הציב בדרכם של הממשלה והימין הקיצוני בישראל. המהלך הראשון יהיה כנראה הפקעת האדמות הפרטיות הפלסטיניות לטובת בנייה בהתנחלויות - מה שנקרא 'מהלכי חוק ההסדרה'. כרגע התוכניות נתונות להתערבות בית המשפט העליון. כאשר מוסד זה יחדל מלהתקיים, אפשר יהיה להרחיב את ההפקעה והמתנחלים לא יאלצו להסתפק בבנייה בשטחים הציבוריים בגדה המערבית.

צעד משמעותי נוסף בו תנקוט הממשלה יהיה - סילוק האזרחים הערבים מהמגרש הפוליטי. נציגות הציבור הערבי בכנסת קיימת בפועל בזכות ההתערבות החוזרת של בית המשפט העליון. זה ביטל את ההחלטות של הרוב בוועדת הבחירות המרכזית בדבר פסילה של רשימות שמבטאות את האזרחים ערבים. בלא בית המשפט העליון, יוכל הימין למנוע את בחירת נציגי האזרחים הערבים לכנסת ובכך לגרום לניתוק האזרחים הערבים מהמגרש הפוליטי. מהלך כזה יבטיח את שלטון הימין לשנים רבות קדימה.

המהלך השלישי יהיה - הקמה מחדש של מחנות הכליאה של מבקשי המקלט בנגב. מהלך זה פסל בזמנו בית המשפט העליון. בהיעדרו תנקוט הממשלה גם צעדים נוספים כמובן. אך אלה הדברים הברורים והמיידים ביותר שתבצע.

האם נותר לתלות את ייבנו בקהילה הבינלאומית?

לא הייתי תולה יותר מדי תקוות בלחץ הקהילה הבינלאומית. הקהילה הבינלאומית לא הצליחה להשפיע על נשיא הונגריה ויקטור אורבן או על נשיא טורקיה ארדואן כאשר אלה הובילו מהלכים דומים. לנתניהו בעלי ברית בקרב הקהילה הבינלאומית. בארה"ב נמצאים הדמוקרטים בשלטון, אך חברי הרפובליקאים של נתניהו מחזיקים ברוב בבית הנבחרים.

האם אתה אופטימי או פסימי לגבי תוצאות

המהפכה המשפטית?

אני לא אוהב את השימוש בביטוי מהפכה בקשר למהלכים של הממשלה בראשות נתניהו. אני סבור שמתחוללים בישראל מהלכים של פשיזציה, וכך צריך לכנותם. גם אם 20% מהפשיזציה המתוכננת תצא לפועל, זה יהיה דרמטי מאוד. המציאות בהחלט מדאיגה ביותר. לכן חיוני לטפח את ההתנגדות ואת הכוחות המתעוררים בתוך החברה הישראלית. נותר לקוות כי התנגדות זו תמשיך להתרחב, וכי המאבק אף יעמיק ויעלה מדרגה.

זוהר אלון

על רקע העמקת תהליכי הפשיזציה בהובלת ממשלת הימין בראשות בנימין נתניהו, גוברת גם תנועת מחאה אזרחית המתנגדת לה. "זו הדרך" ראיין את חבר הלשכה הפוליטית של מק"י והח"כ לשעבר דב חנין (חד"ש) בנושא הצעדים המסוכנים שנוקטת הממשלה ודרכי ההתמודדות עמם.

מה מאפיין את ההפיכה המשפטית?

התוכניות שממשלת נתניהו-בן-גביר מקדמת רדיקליות מאוד. בנושא בתי המשפט לדוגמה, מדובר בשורה ארוכה של צעדים, אך לא כולם הכרחיים כדי לייצר שינוי דרמטי. גם אם הממשלה תגשים 20% מהמטרות שסימנה, היא תשנה באופן מהותי את התפיסה של המערכת. מטרת הממשלה העיקרית - להסיר את כל המכשולים או המעצורים שישנם כרגע, המפריעים לה לשלוט באופן מוחלט ללא הגבלות. זאת כדי לגבש שלטון טוטלי או טוטליטרי.

מדוע האופוזיציה בכנסת כה חלשה ומפולגת?

מעולם לא עמדה מול הממשלה אופוזיציה כה חלשה, חסרת רוח קרב, חסרת לכידות פנימית ומפולגת. האופוזיציה רופסת, והתחושה בכנסת היא שהקואליציה עושה כל העולה על רוחה. לא זכור לי מצב כזה. עם זאת, ברחובות בהחלט מנשבת רוח קרב. ההתנגדות הציבורית למהלכי הממשלה משמעותית מאוד, והיא מגיעה מכיוונים שונים. התנגדות זו חסרת תקדים בהיסטוריה של ישראל.

מה על המארגנים לעשות כדי להרחיב את שורות

המחאה?

הבעיה הגדולה היא שנתניהו ובן גביר מחזיקים בסיס תמיכה בחלק מסוים מהציבור. החולשה של ההתנגדות הקיימת היא בדיוק בכישלונה לפרוץ לאותם ציבורים שעל תמיכתם מתבססת הממשלה הנוכחית. המחאה הציבורית הנוכחית לא מצליחה לעצב נרטיב שיפנה גם לחלקים משמעותיים בבסיס התמיכה של נתניהו ובן גביר. במובן מסוים, המחאה לא מאיימת עליהם, כיוון שהיא מגייסת את מי שממילא עומד נגדם.

האם כישלון האופוזיציה תלוי בהדרתה את

האזרחים הערבים ואת נציגיהם בכנסת?

בהחלט, וזו אכן חולשה נוספת של המחאה: היא לא מצליחה לפנות לחברה הערבית ולגייס אותה למאבק באופן משמעותי. כל עוד יעלה בידי נתניהו להשאיר את האזרחים הערבים מחוץ למשחק, הוא ישמור על יתרון משמעותי. צריך להבין, כי ברגע שבית המשפט העליון יחוסל, יוסרו כל

עודה: נביא את ערכינו למחאה נגד השלטון

יו"ר חד"ש-תע"ל ח"כ אימן עודה ביקר בחריפות את הדרת הסיעה מהודעת האופוזיציה המשותפת. זאת, בישיבת סיעת חד"ש-תע"ל, שנערכה על רקע השביתה הכללית והמחאה ההמונית מול משכן הכנסת וביישובים רבים (ר' עמוד השער). עוד קרא עודה להתגייסות הציבור הערבי למחאה: "אני רוצה לברך את מאה אלף המפגינים שיצאו לרחובות. אנחנו שותפים למחאה החשובה הזאת, וקוראים לכל הציבור הערבי ולכל היהודים הדמוקרטים להצטרף אליה".

עודה הוסיף: "התושבים הערבים בישראל הם הקבוצה שעלולה להיפגע בצורה הקשה ביותר מתוצאות ההפיכה. אך אנו נפגין ונשתתף במחאה רק בשילוב העקרונות שלנו - להגנת הדמוקרטיה אך גם נגד הכיבוש. הרי הכיבוש מזין את הפשיזציה בתוך ישראל. בן גביר וסמוטריץ' הגיעו מתוך ההתנחלויות שהקים הכיבוש. מהמשך הכיבוש ומהפשעים המתבצעים במסגרתו נשקפת הסכנה הגדולה ביותר לדמוקרטיה".

עוד התייחס עודה להשתתפותו בהפגנה מול משכן הכנסת: "יצאתי להפגין יחד עם אזרחי ישראל, כי הם זקוקים נואשות לאופוזיציה הנאבקת למען דמוקרטיה לכולם, וכזו שלא משאירה שום מיעוט מחוץ למחנה. תמיד היינו שותפים למאמץ להגן על המרחב הדמוקרטי ועל השוויון, ואני קורא לכלל הציבור הערבי להצטרף אלינו להפגנות". בסיכום דבריו אמר: "יאיר לפיד מחזיק כביכול בתואר ראש האופוזיציה. אך הוא משרת את נתיניהו ישירות. מי שמוביל דה-לגיטימציה של הציבור הערבי ושל הנהגתו הוא בעל ברית של הימין".

ח"כ עופר כסיף (חד"ש-תע"ל) ציין מההפגנה מול משכן הכנסת: "כל הכבוד לרבבות שבאו להפגין. צריך להמשיך ולפתוח במרי אזרחי נגד הדיקטטורה המתהווה. כאשר זו עוצמת ההתנגדות לדיקטטורה שרק מתגבשת, קל להבין את ההתנגדות הפלסטינית לדיקטטורה של הכיבוש זה עשרות שנים". ח"כ עאידה תומא-סלימאן (חד"ש-תע"ל) הדגישה בציוצה: "אני מלאה הערכה לעשרות אלפי האנשים שהפגינו בירושלים. חשוב להמשיך במאבק נגד הצעדים הפשיסטיים של הקואליציה. אך יש להדגיש: הכיבוש ואי-השוויון חייבים להיות נושאים מרכזיים במערכה להגנת הדמוקרטיה".

אקדמיה לשוויון לאונ' ת"א: תמכו במפגינים נגד הכיבוש

"על הנהלת אוניברסיטת ת"א להתייצב בפומבי לצד הסטודנטים והסטודנטיות, ולפעול במהירות ובנחרצות על-מנת להבטיח את שלומם, את ביטחונם האישי ואת חופש הביטוי וההפגנה שלהם" - נכתב בפנייה ששלחה (12.2) התארגנות המרצים מן השמאל אקדמיה לשוויון להנהלת אוניברסיטת תל-אביב.

זאת, בעקבות ידיעה שפורסמה בשבועון הימין "מקור ראשון", לפיה "המשטרה פנתה לפרקליטות בבקשה לפתוח בחקירה נגד סטודנטים ערבים מאוניברסיטת תל אביב, אשר קיימו הפגנת תמיכה במחבלים".

לפי הידיעה, "פעילים מתנועת 'אם תרצו' העבירו את הסרטונים שהיו בידיהם למשטרה והגישו תלונה. גורמים במשטרה מסרו כי אכן בחנו את החומר שהועבר לידי אגף החקירות, והוגשה בקשה לפרקליטות לפתוח בחקירה נגד המפגינים בחשד לעבירות של הסתה לאלמות ותמיכה בטרור".

לדברי אקדמיה לשוויון, "מסתמנת תחילתו של דפוס, לפיו ארגוני ימין משתפים פעולה עם המשטרה על מנת לרדוף פעילי שמאל. על הנהלת האוניברסיטה לפנות באופן מידי לפרקליטות בדרישה שלא לפתוח בחקירה נגד הסטודנטים". לאחרונה (30.1) התעמת ח"כ אלמוג כהן (עוצמה יהודית) עם סטודנטים החברים בתא חד"ש באוניברסיטת תל אביב. זאת לאחר שהאחרונים הניפו דגלי פלסטין במחאה נגד הפעילות הרצחנית של כוחות הכיבוש בג'נין.

כהן אף התעמת מילולית עם מזכ"ל המפלגה הקומוניסטית הישראלית (מק"י), עאדל עאמר, שהפגין יחד עם עשרות סטודנטים ערבים ויהודים. במהלך העימות בין הצדדים, ניסה כהן לחטוף את הדגל הפלסטיני מידי של אחד המפגינים באלמות. הוא אף דרש את התערבות כוח המשטרה הגדול שהיה במקום, אך קצין המשטרה האחראי הבהיר כי לא בוצעה כל עבירה.

הפעילה הפמיניסטית לינדה מטר איננה

הפעילה הפמיניסטית הוותיקה לינדה מטר מתה בביירות בשבוע שעבר והיא בת 97. מטר הקימה את התנועה הלבנונית לזכויות האישה. "מטר הייתה מעמדית התווך של המפלגה הקומוניסטית ופרצה דרך בהגנה על זכויות הנשים. היא הצטרפה לשורותינו בשלב מוקדם בחייה וקשרה את השחרור מהניצול המעמדי עם שחרור האישה", מסר דובר המפלגה הקומוניסטית הלבנונית.

לינדה מטר נולדה ב-1925 בביירות למשפחה ממעמד הפועלים. היא הפסיקה את לימודיה בגיל 12 כדי לעזור לפרנסת המשפחה. נמנתה עם מקימות "הליגה לזכויות האישה" ב-1953, ונבחרה כנשיאת הארגון ב-1978. בשנים 1966-2000 הנהיגה את "מועצת הנשים של לבנון". במהלך השנים יזמה ופעלה להקמת ארגוני נשים רבים. הציגה את מועמדותה לפרלמנט ב-1996 וב-2000.

מטר ריכזה את פעילותה של הפדרציה הבינלאומית של הנשים הדמוקרטיות במזרח התיכון. במשך שנות חברותה בפרלמנט קראה לחייב את כל המפלגות ששליש מהמועמדים לבחירות שהן מציגות יהיו נשים. בריאיון האחרון אמרה, כי הודות למאבק העיקש, מעמדן של הנשים בלבנון השתפר, "אבל הדרך עוד ארוכה עד להשגת שוויון מלא - כולל ביטולם של חוקים רבים המפלים קשות את ציבור הנשים במדינה".

קבלו את

זו הדרך

מדי שבוע בדוא"ל

או בדואר רגיל

המעוניינים לקבל בדואר אלקטרוני, ללא תשלום, מתבקשים לשלוח

כתובת דוא"ל אל: zohaderekh@gmail.com

המעוניינים לקבל בדואר רגיל, מתבקשים לכסות את הוצאות

המשלוח באמצעות תרומה של 150 שקל בשיק לפקודת המפלגה

הקומוניסטית הישראלית, ת"ד 26205 תל-אביב 6126102

מקורות ההפיכה הפדגוגית המתנחלית

אבי מעוז ופטרנו נתניהו: השניים הם קצה הקרחון בהשתלטות המתנחלים על מערכת החינוך (צילום: דוברות הליכוד)

הנקין הדגיש: "כאשר השיח הפוליטי ייטה בחזרה ימינה, תידרש התעוררות מסיבית בחינוך, בתקשורת ובצמרת הצבא". בנוסף, קבע: "יש להיאבק בתרבות האנטי-לאומנית ובנציגיה בכל דרך. התברר שקו ההגנה של יישובי יש"ע עובר דווקא בתל אביב, באשקלון ובאופקים, וקו זה היה נטוש על ידינו עד לאחרונה. לא ניתן עוד לבנות את הארץ מבלי לבנות את העם אשר בה".

מערכת החינוך היא המפתח למוחות הצעירים

בהמשך לקו זה, בו קראו הנקין ואחרים "לחפש מסילות חדשות ללב העם", הציעו אחדים לאמץ אסטרטגיית חינוכית על מנת להשפיע על התודעה הציבורית החילונית. יעד זה דרש התמקדות בייחוד באינטראקציה עם בני נוער, במטרה "לבנות את העם מחדש".

הרב יעקב אריאל הדגיש אף הוא את חשיבות קו זה במאמר שפרסם ב"נקודה": "פיתחנו בקרבנו בעלי כישרון מעשי וחינוכי, וחובה לנצלם למשימה הגדולה של כיבוש השממה הרוחנית. קיים צורך ראשון בחשיבותו בחינוך מעמיק של הנוער שלנו. חינוכי להדגיש עוד יותר את הערכים המוסריים, האמונותיים והתרבותיים של ארץ ישראל המיישבת".

העיתונאים במבי ויאיר שלג התמקדו באחריות המתנחלים ומנהיגות גוש אמונים לנתק בין הציבור הציוני-דתי לבין יתר החברה היהודית בישראל. עם זאת, הצטרפו לקו שהציבה ההנהגה והצביעו אף הם על החינוך כאסטרטגיית היעילה ביותר לשינוי מגמות בקרב החילונים היהודים: "אין מנוס מלהגיע ללבו של הציבור הרחב לא רק דרך התקשורת, אלא גם בדרך הקשה - חינוך".

בהמשך המאמר הדגישו: "השגת ההשפעה על הציבור החילוני בדרך זו אמנם קשה ומחייבת מאמץ רב יותר, אך היא בעלת שני יתרונות. ראשית, הציבור האמוני מחונך להתגייס למשימות לאומיות ולכן ירתם בהמוניו לחינוך החילונים. שנית, וזה העיקר, כאשר יגיע החינוך ללב האנשים וערכיו יקלטו בקרבם, תהיה השפעתו משמעותית וחסרת תחליף".

השיח שתואר לעיל השפיע עמוקות על פעילים רבים בקרב הציונות הדתית והימין. הם הקימו בעקבותיו עמותות רבות שפעלו לקירוב הציבור היהודי-החילוני לערכי היהדות. אלה פועלות כבר שנים לאינדוקטרינציה של הציבור היהודי החילוני בערכי ההתנחלות, וסייעו במידה רבה להעמקת הכיבוש והדיכוי של העם הפלסטיני.

שרף חסאן

חלחולה של האידיאולוגיה המתנחלית לחינוך בישראל היה באחרונה נושא לשיח רחב. זאת, בין השאר בעקבות מינויו של ח"כ אבי מעוז (נעם) לאחראי בפועל על תוכניות הלימוד החיצוניות במשרד החינוך. עם זאת, הלפיתה המתנחלית בגרונה של מערכת החינוך החלה זמן רב קודם לכן. המאמר להלן מאת שרף חסאן, ראש ועדת המעקב לענייני חינוך בחברה הערבית, מתאר את השתרשות האידיאולוגיה הציונית-דתית בחינוך הישראלי עוד בשנות התשעים. המאמר פורסם במקור בערבית ביומון "אל אחיחאד":

מאז ימי ועידת מדריד בתחילת שנות התשעים, וביתר שאת מאז חתימת הסכם אוסלו ותחילת יישומו, אימצה האינטליגנציה המתנחלית קו אידיאולוגי הדוגל ב"חשבון נפש" וברוויזיה. עיקרו: קיום דיאלוג בין ציבור המתנחלים בשטחים הכבושים, המיוצג בידי פלגים וארגונים פוליטיים בציונות הדתית, לבין הציבור היהודי-חילוני בתוך ישראל. הירחון המתנחלי "נקודה" התמלא באותה תקופה מאמרים מאת פעילים ומנהיגים מקרב הציונות הדתית. אלה הציעו ניתוחים ומסקנות שונות באשר לנתק ששרר בינם לבין יתר החברה היהודית.

זרם הכותבים המרכזי הדגיש את הצורך באימוץ אסטרטגיית חדשה, ובמרכזה - חיבור לכלל החברה היהודית החילונית. דרך הפעולה שהציעו כללה קידום פעילויות חינוכיות בקרב החילונים, זאת במטרה לרתום ציבור זה להדיפת שני האיומים המרכזיים על מפעל ההתנחלויות: הנסיגה משטחי הפלסטינים ופינוי ההתנחלויות; והאימוץ המעמיק של התרבות המערבית על חשבון זו היהודית-דתית, עקב התפשטות הגלובליזציה והליברליזציה.

לפי גישה זו, לא די בבניית בתים והתנחלויות בשטחים - זו לבד לא תכריע את המאבק בין השמאל לימין בישראל. חינוכי, אפוא, לשכנע את היריבים הפוליטיים בצדקת עמדתם של המתנחלים.

כיבוש לב ההמונים כאינדוקטרינציה

החששות שצינו לעיל הטרידו את ציבור המתנחלים ואת הנהגתו, מה שהוביל לשיח ער בחיפוש אחר פתרונות ודרכי פעולה. הרב יואל בן-נון, מראשי גוש אמונים, חיבר בראשית שנות התשעים מאמר תחת הכותרת: "לא הצלחנו להתנחל בלבבות". במאמרו הדגיש בן-נון את הצורך להשקיע ב"ממד הרוחני של העם" ו"להתנחל בלבבות, לקרב את אחינו-יריבינו, לרכך את התנגדותם, לשכנעם". הוא הדגיש כי לא ניתן להסתפק בבנייה בהתנחלויות: "אם העם לא יהיה אתנו, שום כמות של בתים לא תושיענו".

בעקבות המציאות שנתגבשה לאחר חתימת הסכמי אוסלו, החריף בן-נון את עמדתו וקרא לנקוט פעולה ממשית: "לא די להתנחל בלבבות, חינוי להשתלב בכל מערכות המדינה". רק כך, סבר, יכריעו המתנחלים את המערכה על דעת הקהל: "זהו הקרב האמיתי, שממנו אסור להתעייף ואסור לפרוש אף לרגע. הניצחון לא יושג בנזק-אנוס אלא בנקודות, ולאורך זמן".

רב אחר מהנהגת הציונות הדתית, יהודה הנקין, פרסם ב"נקודה" מאמר תחת הכותרת: "קו ההגנה של יש"ע עובר בתל-אביב". במאמר הדגיש את הצורך בהכרעת "מלחמת התרבות בין הימין לשמאל". זו, טען, תכריע את עתיד המדינה.

ילדי גן בדרום תל-אביב מפגינים יחד עם הוריהם נגד האפליה שנוקטת עיריית ת"א-יפו נגדם (צילום: אקטיביסטיס)

אירוע ההשקה לספרו של פאולו פריירה "פדגוגיה של המדוכאים"

קשיי הפדגוגיה הביקורתית בישראל

העומד בפני צעירים בדרום לרכוש השכלה גבוהה. גור זיו סיכמה: "ההסללה לא מתחילה בשערי האוניברסיטה, אלא כבר בגן הילדים. נאלצנו לסגור את התוכנית כעבור שמונה שנים, ולכן לא הצלחנו לחולל את השינוי המבני בו רצינו".

החינוך לדמוקרטיה בנסיגה

"קראתי בספרו של פריירה לראשונה לפני שנים רבות והוא היכה בי בחוזקה", סיפר ד"ר חסאן. "הוא נכתב בעידן שונה - זה של המהפכה בקובה ופועלו המהפכני של 'צ'ה' גווארה. הטקסט היה שונה מאוד מהספרות הפדגוגית הסובייטית שהיינו רגילים לעיין בה. בספרים שהגיעו מברית המועצות לא זיהינו כל מאמץ לחדש או להתעדכן. פריירה, לעומת זאת, דיבר אל האנשים בגובה העיניים וחולל בנו שינוי תודעתי עמוק: הבנו את יחסי הכוח בחברה ואת מהות ההגמוניה הקפיטליסטית. הוא ממשיך להיות רלוונטי מאז פורסם לראשונה בסוף שנות ה-60 ועד לימינו".

חסאן עמד על הניסיונות לארגן את אנשי החינוך הביקורתיים, ותיאר את הגלגולים השונים של התארגנויות אלה: "לצערי הן לא שרדו. המחלקה לחינוך באגודה לזכויות האזרח מבצעת עבודה מצוינת בשיתוף עובדי הוראה בשאלות הנוגעות לדמוקרטיה, לצדק חברתי ולהגנה על הסביבה. זאת במרחב בו החינוך לדמוקרטיה הולך ונמוג".

הפדגוגיה הביקורתית הנחתה את קלרה יונה במהלך דרכה המקצועית הארוכה בתחום ההוראה. "את פריירה פגשתי בגיל מאוחר, אך הוא העניק לי את המילים להן הזדקקתי לביטוי תחושותיי", העידה. יונה סיפרה על המאבק להקמת בית הספר קדמה הפועל בשכונת הקטמונים בירושלים. עם הקמתו ב-1994, ניהל בית הספר מאבק שהתמשך להכרה בו: "ניסינו להעניק לילדי השכונה המוחלשים חינוך איכותי, תוך שיתוף פעולה בין מורים, הורים ותלמידים".

מנחה הערב אדם אלי הציע בסיכום להקים אגודה מקומית על שם פאולו פריירה. זאת, על מנת לכנס יחד את החוקרים, המורים, המרצים והסטודנטים הדוגלים בעקרונות הפדגוגיה הביקורתית בישראל.

נמרוד עובד

הסופה והגשמים העזים שפקדו את ישראל לא מנעו מעשרות משתתפים, ביניהם מורים וסטודנטים להוראה, להשתתף באירוע ההשקה לתרגומו החדש של ספרו של פאולו פריירה "פדגוגיה של המדוכאים", שנערך (7.2) במועדון הגדה השמאלית בתל-אביב.

את אירוע ההשקה הנחה אדם אלי, והשתתפו בו ד"ר חגית גור זיו מאוניברסיטת תל-אביב, ממקימות המרכז לפדגוגיה ביקורתית במכללת סמינר הקיבוצים; ד"ר שרף חסאן ממכללת אורנים, העומד בראש ועדת המעקב לענייני החינוך הערבי; וקלרה יונה - ממייסדות עמותת קדמה, מייסדת תיכון קדמה בירושלים ומנהלתו הראשונה.

כפי שכתב אלי בגיליון 5 של "זו הדרך" (1.2), חלפו יותר מארבעים שנה מאז תורגם לראשונה לעברית ספרו פורץ הדרך של המחנך והתיאורטיקן המרקסיסטי הברזילאי פאולו פריירה.

ספר זה הוא מהמפורסמים והמשפיעים ביותר שנכתבו עד היום בתחום הפדגוגיה. על כן, הוא נחטף ונעלם מהמדפים בישראל סמוך להוצאתו הראשונה בעברית. מאז, ניתן היה למצוא אותו רק בספריות, בחנויות יד שניה או כקובץ סרוק באיכות ירודה. לאחרונה פרסמה הוצאת פרדס את המהדורה העברית החדשה לספר בתרגומה של נעמי זוסמן.

משינוי בכיתה לשינוי החברה

הדיון באירוע ההשקה עסק ברובו בקשיי היישום של הפדגוגיה הביקורתית במערכת החינוך הישראלית. שלושת הדוברים, ממדדי תיאוריית החינוך של פריירה, שיתפו את הקהל בניסיונם האישי והמחקרי. ד"ר גור זיו סיפרה באריכות על התוכנית שיוזמה לחינוך לצדק חברתי ולתרבות של שלום, אותה ישמה במשך שנים במכללת סמינר הקיבוצים.

"טענו אז כי שאלת שינוי דפוסי הלמידה בכיתה מחייבת שינוי מערכתי, דהיינו שינוי של המבנה החברתי כולו. ברוח זו למדו במסגרת התוכנית יהודים וערבים, מזרחים ואשכנזים, נשים וגברים וגם בעלי מוגבלויות. השינוי חל כבר בתנאי הקבלה שגיבשנו - קיבלנו לתוכנית מועמדים שלא עברו את המבחן הפסיכומטרי, שהוא מכשול משמעותי

הסרט החדש "מבוכים ודרקונים" - שלב נוסף בניסיון התאגידים להפוך את המותג למכונת כסף (צילום: מאגר הסרטים האינטרנטי)

הנסיך, הדרקון ובעל ההון החמדן

לשחקנים לשחק מבוכים ודרקונים באופן מקוון, ואשר אותו רכשו מכשפי החוף באחרונה במאמצם לבסס מוניפול בתחום.

השחקנים מתאחדים נגד ההון

שורת יוצרים עצמאיים, יחד עם התאגדות העובדים הראשונה בתחום משחקי התפקידים, הודיעו על כוונתם לנטוש את השימוש במוצריהם של מכשפי החוף ולאמץ שיטות משחק המחויבות לזכויות יוצרים פתוחות ושיתופיות. כן הכריזו על כוונתם לפרסם רישיון זכויות יוצרים עצמאי ומשותף למשחקיהם. בעקבות ההתארגנות המחודשת של קהילת השחקנים והיוצרים העצמאיים, הודיעו (20.1) עובדים ממגוון הוצאות של משחקי תפקידים על הקמת איגוד עובדים חדש המחויב לשיתופיות במשחקי התפקידים.

לאחר יותר משבוע של שתיקה, ובעקבות התארגנויות השחקנים, נכנעו מכשפי החוף ללחץ והודיעו על ביטול תנאי הסף החדשים לקבלת הרישיון. אולם, ימים אחדים לאחר מכן הדליפו עובדים אנונימיים ממכשפי החוף מידע נוסף ומדאיג לגבי האסטרטגיה הכלכלית של החברה.

לקראת השקת סרט הוליוודי המבוסס על מבוכים ודרקונים במרס השנה, פעלו מכשפי החוף להגן על המותג וניסו להרגיע את הקהילה בשורת הודעות מכובסות המנסחות בשפה תאגידית. אלה תרמו בעיקר להעמקת הזעם כלפיהם. לבסוף נכנעה החברה לכלל דרישות הקהילה, והודיעה על ביטול כוונתה להשיק רישיון חדש. החברה אף פרסמה את הספרים של חוקי המשחק באתר האינטרנט שלה בחינם, ופרסמה רישיון פתוח ללא כוונות רווח.

אך נראה כי בעקבות ההתעוררות של קהילת השחקנים והיוצרים, יהיה למכשפי החוף קשה ואפילו בלתי אפשרי להחזיר את הגלגל לאחור. הפרשה שהתרחשה סביב מבוכים ודרקונים הבהירה לרבים את האיום התאגידי החותר להשיג בעלות ושליטה על התחביב היקר לליבם. הפרשה אף חשפה סתירה עקרונית בין קהילת משחקי התפקידים, המתבססת על שיתוף התוצרים של עבודתה היצירתית, לבין אחיזת החנק של התאגיד הקפיטליסטי האסברו במשחק.

ההתרחשויות בחודשים האחרונים הבליטו גם את כוחה הגדול של קהילה המחליטה להתארגן ולהיאבק. קהילת משחקי התפקידים הוכיחה כי ניתן להתנגד גם לגוף שברשותו הון בשווי מיליארדי דולרים. לראייה: גל התאגדויות העובדים בחברות המשחקים השונות רק גובר. בבסיסם, משחקי תפקידים הן יצירות משותפות למען הנאה משותפת. כעת, מתחילים השחקנים לשאול האם הם בכלל זקוקים לתאגיד המתנהג כמו דרקון חמדן כדי להנות מתחביבם.

עמרי עברון

במהלך החודשים האחרונים מתחוללת סערה חסרת תקדים בקהילת משחקי התפקידים השולחניים. במשחקים פופולריים אלה, המשלבים בדרך כלל את עולמות התוכן של הפנטזיה והמדע הבדיוני, יוצרים המשתתפים דמויות ומתארים את פעולותיהן בדיבור. ההצלחה או הכישלון של הפעולות נקבעים על פי שיטה רשמית של חוקים והנחיות. במסגרת הכללים, לשחקנים מותר לאלתר, ובחירותיהם מעצבות את מהלך המשחק ואת תוצאתו.

במשך שנים, נחשב מבוכים ודרקונים (די אנד די) בהוצאת החברה מכשפי החוף המשחק הפופולרי ביותר בתחום ברחבי העולם. הוא הגיע לשיא הצלחתו עם הוצאת מהדורתו השלישית בשנת 2000, תחת הסכם "רישיון משחק פתוח". זה העניק להוצאות נוספות ולכלל השחקנים בקהילה דרוו לפרסם תכנים אשר השתמשו בחוקי המשחק הרשמיים. הדבר פתח בפני אלפי שחקנים מרחבי העולם את האפשרות ליצור תכנים אלטרנטיביים למשחק ולהפיצם.

המהדורה הרביעית של המשחק כללה חוקי זכויות יוצרים מגבילים יותר, ונחלה כישלון בהשוואה למשחקים בהוצאת חברות קטנות שהמשיכו לפעול במסגרת "רישיון פתוח". עם זאת המהדורה החמישית של מבוכים ודרקונים ב-2015, זכה המשחק שוב בהצלחה חסרת תקדים, הודות לשילובם של הוצאות עצמאיות ושחקנים בתהליך הפקת המהדורה.

מכשפי החוף שמכרו את נשמתם לשטן

במהלך דצמבר 2022, ולקראת השקתה של גרסה חדשה של מבוכים ודרקונים, נפוצו שמועות לפיהן תאגיד המשחקים הענק האסברו, אשר רכש את מכשפי החוף, החליט לדחוק את החברות העצמאיות ו"למקסם את רווחיו" מהמותג הפופולארי באמצעות שיטת גבייה חדשה. על פי דיווחים, זממו מכשפי החוף לגבות עמלות ממפיצים עצמאיים; להחזיק בזכויות בלעדיות על תכנים עצמאיים; ולשנות את תוכן הרישיון ליצירת תכנים למשחק כרצונם בהתראה של 30 יום. תקנות נוספות אמורות היו להגביר את השליטה של מכשפי החוף בכלל הקהילה היצירתית של המפתחים של משחקי התפקידים.

בינואר האחרון, פרסמה העיתונאית לינדה קודגה את תנאי הסף החדשים לקבלת רישיון לייצור תכנים עצמאיים למבוכים ודרקונים. הפרסום חולל סערה בקרב קהילת משחקי התפקידים, אשר נסמכת על אתוס של שיתוף יצירות שמגבולותיו מעטות.

הביקורת לא איחרה לבוא, ושחקנים רבים קראו לחרם על מכשפי החוף תחת הסיסמה "אופן די אנד די". המהלך הוביל לצניחה בשימוש באתר "די אנד די ביונד", המאפשר

קומוניסטים טורקיים מגישים סיוע הומניטרי לנפגעי רעידת האדמה (צילום: המפלגה הקומוניסטית הטורקית)

ההשלכות הפוליטיות של רעידת האדמה בטורקיה

הניצול הציני של רעידת האדמה

על רקע הבחירות הקרבות, ממשלת טורקיה רגישה מאוד לביקורת. שירות הביטחון הכללי שלה הודיע, כי זיהה 274 חשבונות ברשתות החברתיות בהם פורסמו לדבריו תכנים "פרובוקטיביים" בנושא רעידת האדמה. תשעה ממפעילי החשבונות נעצרו ו-31 עוכבו. כמו כן נעצרו ארבעה עיתונאים שסיקרו את המצב ההומניטרי בדרום טורקיה, ושוחררו רק לאחר שלושה ימים במעצר. כוחות הביטחון ממשיכים למנוע מעיתונאים גישה למוקדי ההרס. הנשיא ארדואן קרא לאזרחים להתעלם מ"פרובוקטורים" ולעקוב רק אחר פרסומים מטעם הממשלה.

רעידות האדמה מסתמנות כמכה לקמפיין הבחירות של ארדואן ומפלגתו. אף על פי כן, הוא עלול לנצל את האסון לטובתו. בשבוע שעבר (9.2) אישר הפרלמנט הטורקי הכרזת מצב חירום בן שלושה חודשים בעשרת המחוזות שנפגעו ברעידות האדמה. אם הבחירות אכן יוקדמו, כפי שהכריז ארדואן בחודש שעבר, יסתיים מצב החירום פחות משבוע לפני פתיחת הקלפיות. באופוזיציה חוששים כי הממשלה תשתמש במשבר כדי לחבל בבחירות ולדכא הצבעה במחוזות שנחשבים מעוזי שמאל - שכן רבים מתושביהם נמנים עם המיעוטים הכורדי, האלווי והערבי.

א. בן יאיר

הקומוניסטים בטורקיה והסיוע ההומניטרי

הקומוניסטים בטורקיה הקימו בריגדות מתנדבים ברחבי המדינה ובייחוד באזורים מוכי האסון. חרף הרעשים החוזרים, כל סניפי המפלגה באזור הרעש התגייסו לפעולות ההצלה. סניפים ביתר האזורים אוספים מזון וכספים למען הניצולים.

"נעניק סיוע לכל. אין בכוונתנו לעשות הון פוליטי מהסולידריות עם הנפגעים", נאמר בהודעת הנהגת המפלגה (6.2), "אך יש להגיד בקול ברור: לא נשכח את אוזלת ידה של הממשלה ואת אחריותם של הקפיטליסטים בגרימת המוות של אלפים". בהודעה צוין כי "קרסו שדות התעופה, הכבישים, מסילות הברזל ובתי החולים שנבנו בעשורים האחרונים בידי קבלנים המקורבים לשלטון. זאת, בשל בנייתם בניגוד לכללי הבטיחות. הקבלנים התעלמו לחלוטין מתנאי הסף שצוינו במכרזים. יש לדרוש את שיקום המבנים על חשבון התאגידים שעברו על החוק ולא נענשו".

נכון לסגירת הגיליון, יותר מ-40 אלף בני אדם נהרגו ברעידות האדמה שהכו בטורקיה ובסוריה בשבוע שעבר, וכ-100 אלף נפצעו. לפי הערכות, כ-7,000 מבנים נהרסו בטורקיה לבדה. בעוד משלחות חילוץ וסיוע מרחבי העולם עושות את דרכן לדרום טורקיה, מצדו השני של הגבול, נאלצים אזרחים סורים - רבים מהם נפגעי מלחמת האזרחים שטרם נסתיימה - להתמודד עם האסון בכוחות עצמם.

שתי מדינות מוכות אסון

רעידת האדמה הורגשה בסוריה בעיקר במחוזות חלב ואידליב. בחלב שולטת ממשלת סוריה, אך במחוז אידליב שולטים עדיין כוחות האופוזיציה בחסות הצבא הטורקי. נוסף לתושביי של המחוז, מסתופפים בו מאות אלפי פליטים שברחו מאזורים שבשליטת הממשלה.

המצב ההומניטרי באזור, שהיה עגום עוד בטרם רעידת האדמה, הוחמר כעת. מצב האזרחים במחוז חלב לא טוב בהרבה - ממשלת סוריה מבודדת בזירה הבינלאומית ומרוששת לאחר שנים של מלחמה. בנות בריתה - רוסיה ואיראן - מתמודדות בימים אלה עם צרות משל עצמן, ואינן מציעות סיוע נרחב. עמדתה של הממשלה הסורית, הדורשת כי כל הסיוע לנפגעים יעבור דרכה, לא תורמת לשיפור המצב.

בטורקיה, מפנים רבים אצבע מאשימה לעבר מפלגת השלטון והנשיא רג'פ טאיפ ארדואן. מאז 1999 גובה טורקיה מאזרחיה מס מיוחד להתמודדות עם רעידות אדמה. אך מאז 2003 השתמשו ממשלות ארדואן רק בחלק קטן מהמיליארדים שנאספו. נוהג זה נמשך גם בעת המשבר הנוכחי, בו מגלה ממשלת טורקיה רפיסות נפשית. בעיר הטאי, לדוגמה, קרס בית החולים הציבורי שלא היה ממוגן כראוי בפני רעידות אדמה.

ראש מפלגת האופוזיציה הגדולה תקף את "השחיתות הממשלתית בענף הבנייה", והאשים את מדיניות הממשלה בריבוי הנפגעים. בכירים באופוזיציה אף האשימו את הממשלה בדיווח חסר ולא מהימן של מספר המתים והפצועים, הגבוה לטענתם בהרבה ממה שפורסם. ביקורת נשמעת גם כלפי הניהול הממשלתי של מאמצי החילוץ וההצלה, שלטענת רבים מהתושבים איטי ומסורבל. כאשר הגיע שר המשפטים לעיר דיארבקר כדי להיפגש עם הממונים על צוותי החילוץ, הוא נתקל בקריאות בוז מצד התושבים הכועסים.

עיריית חיפה, שבמשך שנים רבות הזניחה את השכונות הערביות בעיר התחתית ואף נתנה יד למחיקתן, יזמה מספר מהלכים שמטרתם להחיות אזורים אלה ולמשוך אליהם אמנים, אנשי תרבות וסטודנטים. המיזמים נועדו, בין היתר, למחוק את העבר של השכונות.

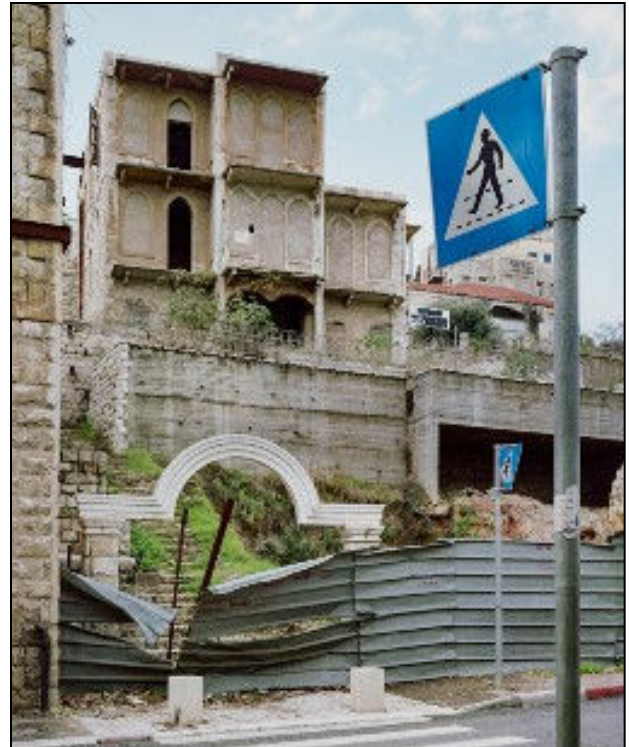
מקבצי המבנים הנטושים, האטומים וההרוסים הם סוג של אנדרטאות בנוף העירוני, ושרידים לנקודות המפנה ההיסטוריות בסיפורה של חיפה. העיר היא אוסף של מבנים בעלי סיפור. פאזל המורכב מנופים המאפשרים קריאה מורכבת של קורותיה ושל הנסיבות שהביאו לעיצובה.

התערוכה "חיפה תחתית", והספר שפורסם בעקבותיה, הם ניסיון לשרטט דיוקן עירוני מורכב בנקודת זמן מסוימת. התערוכה מעלה שאלות על העיר, על גירוש חלק לא מבוטל מתושביה, על ההיסטוריה שלה, על הפוליטיקה שלה וגם על עתידה.

לדברי בר: "נמשכתי מיד לשפע המבנים הנטושים בעיר התחתית. עניין אותי האופן בו החומר עצמו מגלה עקבות של מאבק כוחות. ההתבוננות במבנים האטומים הזכירה לי טיול בין אנדרטאות".

"מושאי הצילום שלי מתחקים אחר מושגים פוליטיים, דתיים וחברתיים. הטרגדיה האנושית מעסיקה אותי רבות. למרות זאת, אני רואה את מעשה הצילום עצמו מנותק מכל אלה ומוקדש לחיפוש צורני, להפשטה ולסדר", הוסיף.

יוסי אבו

מתוך התערוכה

תערוכת הצלם גיל בר חיפה כדיוקן עירוני

במוזיאון העיר חיפה תינעל לקראת סוף החודש (25.2) תערוכת הצילומים "חיפה תחתית" של הצלם גיל בר שאצרה יפעת אשכנזי. בסיום מלחמת 1948 נותרו בעיר מאות מבנים ריקים ומצולקים, בהם התגוררו תושבים ערבים שנושלו מהם. במסגרת הגזל הישראלי של קרקעות ונדל"ן בבעלות פלסטינית, הועברו המבנים לבעלות ולניהול ממשלתיים. בראשית שנות ה-50 יושבו בכתים עולים חדשים, שעזבו בהמשך לשכונות אחרות.

כ-60 שנה שלאחר מכן, במסגרת חוק ההסדרים לשנת 2009 והרפורמה במינהל מקרקעי ישראל (שמה הקודם של רשות מקרקעי ישראל), החלה המדינה משווקת רבים מן המבנים לציבור הרחב במכרזים ממשלתיים. כך שבו בתים לידיים פרטיות.

הקרנת הסרט 'שני ילדים ביום'

מכון ון ליר בירושלים יקרין השבוע (15.2) את סרטו של דוד וקסמן "שני ילדים ביום" (ישראל, 2022). הסרט מגולל את קורותיהם של ארבעה נערים פלסטינים ממחנה פליטים ליד בית לחם, המשחזרים את המחיר הכבד שגבה מהם לילה בו נכנסו כוחות הכיבוש לביתם ועצרו אותם.

הסרט מתאר את השימוש במעצרי קטינים ככלי להבטחת השליטה הישראלית מעבר לקו הירוק. במשך שנים, נעצרים בכל לילה שני ילדים פלסטינים בממוצע באשמת זריקת אבנים. אלה נחקרים, נשפטים ונשלחים לכלא למאסר. בתום ההקדנה, יתקיים דיון בהשתתפות הבמאי וקסמן; מוריה שלומות, מנכ"לית "הורים נגד מעצרי ילדים"; עו"ד נסרין עליאן; ויועאד גנאדרי חכים.

ביוגרפיה של תופיק זיَاد תראה אור בעברית

בחודש הבא יראה אור לראשונה בעברית בהוצאת פרדס ספרו של ד"ר תמיר סורק: "אופטימיסט - ביוגרפיה חברתית של תופיק זיَاد". הספר ראה אור בערבית ב-2019 בהוצאת אוניברסיטת סטנפורד, ובקרב יראה אור התרגום לעברית.

זיَاد (1929-1994), שהיה במשך שנים רבות חבר הנהגות מק"י וחד"ש, כיהן כחבר כנסת במשך 18 שנים. הוא עמד בראשות עיריית נצרת מ-1975 ועד למותו בתאונת דרכים בעת ששב מפגישה עם המנהיג הפלסטיני יאסר ערפאת.

הספר מתאר את תחנות חייו של זיَاد. הוא נולד בנצרת במשפחה של עובדי אדמה. עבד בתקופת לימודיו בבית הספר התיכון כדי לסייע בפרנסה. במהלך אותן שנים פעל בשורות הנוער הקומוניסטי. ב-1954 נבחר לראשונה למועצת העיר נצרת. ב-9 בדצמבר 1975 נבחר לראשות העיר בעומדו בראש רשימת חזית נצרת הדמוקרטית. מאז נבחר לראשונה, זכה זיَاد במועמדות לראשות העיר פעם אחר פעם - לרבות בבחירות האחרונות בהן השתתף לפני מותו, אז קיבל את תמיכתם של יותר מ-60% מהבוחרים. זיَاد היה גם ממארגניו של "יום האדמה" במאסר 1976.

הספר עוסק גם בתופיק זיَاد איש הספר שהיה אחד המשוררים הבולטים בקרב האזרחים הערבים-פלסטינים בישראל ובקרב דוברי הערבית אף מחוצה לה. שיריו ראו אור בעיתון "אל-אתיחאד" ובכתב העת "אל-ג'דיד" ועסקו בחירות ובשוויון, באחוות העמים ובמעמד העובדים. בהקדמה לביוגרפיה כתב סורק: "מעבר לעיסוקיו הפוליטיים והתרבותיים, זיَاد היה יצרן של תקווה: תקווה לצדק לפלסטינים, תקווה לשלום ישראלי-פלסטיני ותקווה לחברה שוויונית".

פליטי אוקראינה במעגל העוני

המפלגה הקומוניסטית הישראלית

המושב השמיני של הוועד המרכזי

על סדר היום: ממשלת הימין והמצב הפוליטי; סיכום מערכת הבחירות לכנסת ה-25; ועידת חד"ש הארצית; המחאה ההמונית נגד שלטון הימין
שבת, 18.2, אולם אחווה, חיפה

"זו הדרך"

ישיבת מערכת פתוחה בזום

לדיון בגיבוש כלים יעילים חדשים
להגדלת התפוצה של השבועון
שלישי, 21.2, 19:00. קישור לזום יפורסם בהמשך

מועדון הגדה השמאלית

אחד העם 70, ת"א

הקרנת הסרט

"חמש המכשלות" / יורגן לת'

ולארס פון טרייר

בהנחיית המשורר ערן הדס

דנמרק, 2003, 103 דקות (דנית וצרפתית; עם כתוביות באנגלית)
חמישי, 23.2, בשעה 20:30

שלושה משוררים ילידי פברואר

ערב שירה בהשתתפות:

רומן אייזנברג - עודד כרמלי - עמית בן עמי

שלישי, 28.2, בשעה 20:00

פליטים עוזבים את אוקראינה (צילום: האו"ם)

מיליוני פליטים נמלטו מאוקראינה מאז החלה רוסיה במתקפה. אלפי נשים, קטינים, הורים יחידנים, סטודנטים, חולים וקשישים מתוכם עשו את דרכם לישראל. אך למרות זכאותם להגנה קבוצתית, לא הונפק עבורם כל מסמך המעיד על זכויותיהם. באשרות התייר שלהם נכתב כי אסור להם לעבוד. רבים מהפליטים חיים בישראל בעוני.

פניות רבות נשלחו למשרד הפנים בנוגע לצורך הבהול של הפליטים להתפרנס. כתוצאה מכך, החליטה המדינה לנקוט מדיניות אי-אכיפה לגבי העסקת בעלי דרכון אוקראיני השוהים בישראל כדין, אך זו ניתנת להארכה למשך חודש בודד. חוסר הוודאות המתמשכת בנושא זה נלווה לגזירת הנוהל הגיאוגרפי, שנועד למנוע מהפליטים לעבוד בשורה ארוכה של ערים בישראל. כיוון שרבים מהפליטים מתארחים בבתיהם של חברים ושל קרובי משפחה, המתקשים ממילא לקיימם, הם זקוקים לעבודה כאוויר לנשימה.

"המדינה עורמת אינספור קשיים על תעסוקת הפליטים שאיבדו הכל. בכך היא חושפת אותם לניצול ולסכנות. המדינה מקשה על הפליטים ודוחקת אותם לשולי שוק העבודה. גם מעסיקים שגילו כי ניתן להעסיק אזרחי אוקראינה באופן חוקי לא ממהרים לעשות כן נוכח פרק הזמן הקצר, העומד על חודש, בו הדבר אפשרי", מסרה העמותה קו לעובד.

הארגונים קו לעובד; היאס ישראל; המוקד לפליטים ומהגרים; א.ס.ף. ארגון סיוע לפליטים; ורופאים לזכויות אדם שיגרו פניה למשרד הפנים וליועצת המשפטית לממשלה בדרישה להעניק לפליטים האוקראינים רישיונות עבודה דחופים.

לדברי הארגונים, "כיוון שאנשים הנמלטים ממלחמה אינם מגיעים עם עורך משאבים, וכיוון שהמדינה מסרבת להעניק להם סיוע ממשי, חיוני לבטל את תקופת ההמתנה בת 90 הימים, המוטלת עליהם לפני שהם רשאים לעבוד".

עוד הדגישו הארגונים: "יש לבטל כמו כן את מגבלת תאריך הכניסה לישראל ולאפשר את העסקתם של כלל אזרחי אוקראינה, החוסים תחת מדיניות ההגנה, ללא מגבלות". "הקביעה כי פליטים שהגיעו לאחר חודש ספטמבר אשתקד מנועים מלעשות זאת היא שרירותית וחסרת היגיון וחמלה", הדגישו.

השבוע באתר "זו הדרך"

כנס מחאה בטייבה נגד ההפיכה המשטרית, הקואליציה דחתה את הצבעתה מחשש להגברת המחאות ההמוניות, ילד וגבר נרצחו בשכונת רמות, הסכם קיבוצי חדש ברשות מקרקעי ישראל, ארגוני זכויות אדם עתרו לבג"ץ להפסקת החרמת מבנים יבילים, חמש שנים למוותה של עאסמה ג'האנגיר ועוד...

zoha.org.il

zohaderekh@gmail.com

טל' 03-6293944

ת"ד 26205, ת"א 6126102

info@maki.org.il

מק"י: maki.org.il

אתר זו הדרך zoha.org.il